

Sygn.akt III AUa 1826/14, III AUz 196/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 maja 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący : SSA Bożena Szponar - Jarocka (spr.)

Sędziowie : SA Dorota Elżbieta Zarzecka

: SA Piotr Prusinowski

Protokolant : Magda Małgorzata Gołaszewska

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 28 kwietnia 2015 r. w B.

sprawy z odwołania A. N.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B.

o emeryturę

na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. oraz zażalenia pełnomocnika A. N. ustanowionego z urzędu adwokat - J. K.

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach III Wydziału Pracy i Ubezpieczeń Społecznych z dnia 2 września 2014 r. sygn. akt III U 274/14 oraz postanowienia z dnia 3 listopada 2014 r. uzupełniającego wyrok z dnia 2 września 2014 r.

I. **oddala apelację;**

II. **zmienia punkt 2 zaskarżonego wyroku dodany zaskarżonym postanowieniem, uzupełniającym wyrok z dnia 2 IX 2014 roku w ten sposób, że zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na rzecz adwokata J. K., prowadzącej Kancelarię Adwokacką w B. przy ul. (...) lok. 115 kwotę 147,60 (sto czterdzieści złotych 60/100) złotych tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu w postępowaniu kasacyjnym A. N., w tym kwotę 27,60 złotych tytułem podatku VAT liczonego według stawki 23%;**

III. **zasądza od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w B. na rzecz adwokat J. K. kwotę 30 (trzydzieści) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania zażaleniowego.**

Sygn. akt III AUa 1826/14

III AUz 196/14

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 8 marca 2011 roku, wydaną na podstawie przepisów ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz.

43 ze zm.) odmówił A. N. prawa do emerytury. Organ rentowy stwierdził, że nie legitymuje się on co najmniej 15-letnim okresem zatrudnienia w szczególnych warunkach. Przyjął, że A. N. w szczególnych warunkach pracował 13 lat, 9 miesięcy oraz 20 dni. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. do stażu pracy w szczególnych warunkach nie zaliczył wnioskodawcy okresów zatrudnienia od dnia 1 maja 1990 roku do dnia 30 kwietnia 1994 roku w Jednostce Wojskowej Nr (...) w S. oraz od dnia 1 maja 1994 roku do dnia 31 grudnia 1998 roku w Jednostce Wojskowej Nr (...) w S. z uwagi na brak świadectw wykonywania pracy w szczególnych warunkach.

A. N. w odwołaniu od powyższej decyzji domagał się przyznania prawa do emerytury po uprzednim zaliczeniu do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych zakwestionowanego okresu zatrudnienia od dnia 1 maja 1990 roku do dnia 30 kwietnia 1994 roku w Jednostce Wojskowej Nr (...) w S.. Podniósł, że będąc zatrudnionym na stanowisku mechanika pojazdów samochodowych, wykonywał stale i w pełnym wymiarze czasu pracę w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych.

Sąd Okręgowy w Suwałkach po rozpoznaniu powyższego odwołania, wyrokiem z dnia 8 maja 2012 roku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał A. N. prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2011 roku. Sąd I instancji po przeprowadzeniu postępowania dowodowego w postaci dowodów z zeznań świadków A. C., B. P., L. P., K. P. (1) oraz J. G., dowodów z dokumentów z akt osobowych wnioskodawcy oraz dowodów z opinii biegłych sądowych z zakresu bezpieczeństwa i higieny pracy: Z. C., J. D. oraz K. P. (2) - uznał, że w spornym okresie od dnia 1 maja 1990 roku do dnia 30 kwietnia 1994 roku wnioskodawca, będąc zatrudniony w Jednostce Wojskowej Nr (...) w S. wykonywał pracę w szczególnych warunkach, o jakiej mowa w dziale XIV, poz. 16 w wykazu A, stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia - prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych. W konsekwencji zaliczenia powyższego okresu zatrudnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach uznał, że A. N. legitymuje się wymaganym 15-letnim stażem pracy w warunkach szczególnych, zatem spełnia wszystkie warunki wymagane do przyznania prawa do wcześniejszej emerytury. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy jak w sentencji wyroku orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Na skutek apelacji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. od powyższego wyroku Sąd Apelacyjny w Białymstoku wyrokiem z dnia 14 listopada 2012 roku zmienił zaskarżony wyrok Sądu I instancji i oddalił odwołanie, uznając, iż zgromadzony w sprawie materiał dowodowy nie pozwalał na dokonanie ustalenia, że w w/w okresie wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał pracę o jakiej mowa w dziale XIV, poz. 16 w wykazu A, stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia. Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w sentencji wyroku.

Wskutek skargi kasacyjnej wnioskodawcy Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 21 stycznia 2014 roku uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego. Sąd Najwyższy podzielił ustalenia poczynione przez Sąd Apelacyjny, iż wnioskodawca w okresie od dnia 1 maja 1990 roku do dnia 30 kwietnia 1994 roku nie wykonywał prac w kanale remontowym stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Sąd Najwyższy zwrócił przy tym uwagę – zaznaczając, iż Sąd Apelacyjny nie rozstrzygał w tym zakresie, zatem nie popełnił w związku z tym błędu – na kwestię możliwości zaliczenia wnioskodawcy do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej. Wskazał, że w aktach sprawy znajdują się dowody (np. książeczka wojskowa) potwierdzające odbycie przez skarżącego zasadniczej służby wojskowej w okresie do dnia 24 kwietnia 1970 roku do dnia 12 kwietnia 1973 roku. Sąd Najwyższy stwierdził, iż wątpliwości co do dopuszczalności zaliczania zasadniczej służby wojskowej do okresu pracy w szczególnych warunkach zostały rozstrzygnięte w uchwale składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 roku w sprawie o sygn. akt III UZP 6/13, zaś zarówno zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego, jak też skarga kasacyjna pochodziły w okresie wcześniejszego. W tych okolicznościach uznał za uzasadnione ponowne rozpoznanie sprawy przez Sąd Apelacyjny w Białymstoku.

Sąd Apelacyjny w Białymstoku po ponownym rozpoznaniu sprawy wyrokiem z dnia 25 marca 2014 roku uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania, pozostawiając mu rozstrzygnięcie o kosztach postępowania apelacyjnego oraz kasacyjnego. Po pierwsze Sąd II

instancji stwierdził, iż brak jest możliwości zaliczenia wnioskodawcy do stażu pracy w szczególnych warunkach okresu pracy w Jednostce Wojskowej od dnia 1 maja 1990 roku do dnia 30 kwietnia 1994 roku. Poczynione w tym kierunku ustalenia Sądu Apelacyjnego w Białymstoku i wyrażone w pisemnym uzasadnieniu orzeczenia z dnia 14 listopada 2012 roku zostały zaakceptowane przez Sąd Najwyższy w toku rozpoznawania skargi kasacyjnej wnioskodawcy. Nie ma zatem przesłanek do dalszej oceny tego okresu w kontekście przyznania wnioskodawcy prawa do emerytury. Po drugie wskazał, iż nie ma przesłanek do pominięcia okresu służby wojskowej wnioskodawcy pełnionej w okresie od dnia 24 kwietnia 1970 roku do dnia 12 kwietnia 1973 roku. Sąd Apelacyjny podniósł, iż dokonując oceny tego zagadnienia należy mieć na uwadze treść uchwały składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 roku w sprawie II UZP 6/13, zgodnie z którą czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. Nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 roku) zalicza się - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych). Warunkiem otwierającym drogę do uwzględnienia okresu zasadniczej służby zawodowej, jest ustalenie, że przed powołaniem do czynnej służby wojskowej, ubezpieczony pracował w warunkach szczególnych, a po zakończeniu tej służby podjął zatrudnienie w tych samych warunkach. W związku z tym na etapie postępowania apelacyjnego pojawiło się zasadnicze zagadnienie w sprawie, czy wnioskodawca pracował w takich warunkach przed powołaniem do służby wojskowej. Mimo tego, iż w toku postępowania przed Sądem I instancji spór w sprawie koncentrował się wokół tego, czy wnioskodawca pracował w szczególnych warunkach w okresie od dnia 1 maja 1990 roku do dnia 30 kwietnia 1994 roku w Jednostce Wojskowej Nr (...) w S., to biegły sądowy z zakresu (...) w sporządzonej przez siebie opinii analizował także okres zatrudnienia wnioskodawcy w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. w okresie od dnia 2 sierpnia 1968 roku do dnia 17 sierpnia 1974 roku, a więc w okresie pracy przed służbą wojskową i po jej zakończeniu, po czym doszedł do wniosku, iż okres ten nie podlega uwzględnieniu do stażu pracy w szczególnych warunkach. Do tożsamego wniosku biegły doszedł w odniesieniu do okresu pracy wnioskodawcy w Spółdzielni (...) Oddział w S. od dnia 22 sierpnia 1974 roku do dnia 31 maja 1985 roku. Z uwagi na aktualne stanowisko organu rentowego, który zanegował możliwość uwzględnienia powyższych (dotychczas niespornych) okresów zatrudnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach, Sąd Apelacyjny wskazał na konieczność wyjaśnienia, z jakich względów stanowisko organu rentowego w powyższym zakresie uległo zmianie (w szczególności czy wynika ono z treści opinii biegłego sądowego z zakresu (...), w której to biegły mylnie stwierdził, iż w odniesieniu do okresu zatrudnienia w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. wnioskodawca nie przedłożył świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, w sytuacji, gdy takie świadectwo znajduje się w aktach) oraz przeprowadzenia postępowania dowodowego celem ustalenia, czy praca wnioskodawcy w okresach od dnia 2 sierpnia 1968 roku do dnia 17 sierpnia 1974 roku w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. oraz od dnia 22 sierpnia 1974 roku do dnia 31 maja 1985 roku w Spółdzielni (...) Oddział w S. podlega uwzględnieniu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Nadto Sąd Apelacyjny podniósł, iż wnioskodawca wskazywał, że pracował na stanowisku mechanika także w innych zakładach pracy, co przy negatywnej weryfikacji w/w okresów zatrudnienia może mieć również znaczenie w sprawie. Mając powyższe na względzie Sąd Apelacyjny orzekł na podstawie art. 386 § 4 k.p.c. oraz art. 108 § 2 k.p.c.

Sąd Okręgowy w Suwałkach po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 2 września 2014 roku zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał A. N. prawo do emerytury od dnia 1 stycznia 2011 roku. Postanowieniem z dnia 3 listopada 2014 roku Sąd Okręgowy w Suwałkach uzupełnił wyrok w ten sposób, że: a) dodał pkt 2, w którym zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. na rzecz adwokata J. K. kwotę 73,80 złotych tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej A. N. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, w tym kwotę 13,80 złotych tytułem podatku VAT liczonego według stawki 23 % oraz b) dodał pkt 3, w którym zasądził od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B. na rzecz A. N. kwotę 30 złotych tytułem zwrotu uiszczonych opłat od apelacji.

W pierwszej kolejności Sąd I instancji dokonał analizy charakteru pracy wnioskodawcy w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. od dnia 2 sierpnia 1968 roku do dnia 17 sierpnia 1974 roku. Ustalił, że wnioskodawca był zatrudniony na stanowisku mechanika napraw pojazdów samochodowych. W odniesieniu do

powyższego okresu zatrudnienia zakład pracy wydał mu dwa świadectwa pracy w warunkach szczególnych, w których potwierdził, iż w okresach od dnia 2 sierpnia 1968 roku do dnia 23 kwietnia 1970 roku oraz od dnia 2 maja 1973 roku do dnia 17 sierpnia 1974 roku pracował w szczególnych warunkach – wykonywał pracę mechanika pojazdów samochodowych w kanałach remontowych, tj. pracę określoną w wykazie A, dziale XIV, poz. 16, pkt 2 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 64 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 roku w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej (Dz. Urz. MB z 1983 roku, Nr 10, poz. 77). Odnosząc się do opinii biegłego sądowego z zakresu (...) sporządzonej w toku postępowania przed Sądem Okręgowym w Suwałkach, rozpoznającym sprawę po raz pierwszy, stwierdził, iż biegły ten w sposób nieuprawniony wypowiedział się odnośnie niespornych na ówczesnym etapie postępowania okresów zatrudnienia wnioskodawcy. Nadto oceniając charakter pracy A. N. w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S., biegły wskazał, że zakład pracy nie wydał świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, co było nieprawdą. Zdaniem Sądu Okręgowego, powyższe błędy dyskwalifikują opinię sporządzoną przez tego biegłego. Sąd Okręgowy stwierdził, iż z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy wynika, że przez cały okres zatrudnienia w w/w zakładzie pracy wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu wykonywał obowiązki mechanika napraw pojazdów. Z zeznań świadków S. C., R. O. (1) oraz T. S. wynikało zaś, że stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał prace mechanika samochodowego w kanałach remontowych, zarówno przed jak i po powrocie w wojska. Świadczyli oni, że byli współpracownikami wnioskodawcy, stąd posiadali wiedzę odnośnie rzeczywiście wykonywanych przez wnioskodawcę prac. Sąd dał wiarę zeznaniom świadków. Dodał również, że organ rentowy nie zakwestionował świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach na stanowisku mechanika pojazdów mechanicznych w kanałach remontowych wydanego świadkowi T. S., któremu m.in. na podstawie tego świadectwa przyznał prawo do wcześniejszej emerytury. Reasumując, Sąd Okręgowy uznał, że w okresie zatrudnienia w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. wnioskodawca wykonywał pracę w szczególnych warunkach, o jakiej mowa w dziale XIV, poz. 16 w wykazie A, stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia - prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych.

W konsekwencji dokonania powyższej oceny charakteru pracy wnioskodawcy Sąd I instancji, dzieląc w pełni stanowisko Sądu Najwyższego wyrażone w uchwale składu 7 sędziów z dnia 16 października 2013 roku w sprawie II UZP 6/13 oraz mając na względzie przepisy ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin stwierdził, że wnioskodawcy należy zaliczyć do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach również okres odbywania zasadniczej służby wojskowej – od dnia 24 kwietnia 1970 roku do dnia 12 kwietnia 1973 roku.

W dalszej kolejności Sąd Okręgowy poczynił rozważania odnośnie charakteru pracy wnioskodawcy w Spółdzielni (...) Oddział w S. od dnia 22 sierpnia 1974 roku do dnia 31 maja 1985 roku. Zdaniem Sądu analiza dokumentacji znajdującej się w aktach osobowych wnioskodawcy prowadzi do wniosku, że wnioskodawca stale wykonywał pracę mechanika samochodowego. Na podstawie zaś zeznań świadka J. P. Sąd I instancji ustalił, iż wnioskodawca pracował stale i w pełnym wymiarze czasu pracy jako mechanik w kanałach remontowych. Nadto wnioskodawca dysponuje świadectwem wykonywania prac w szczególnych warunkach również w odniesieniu do w/w okresu zatrudnienia. Mając powyższe na względzie zaliczył powyższy okres zatrudnienia do stażu pracy w szczególnych warunkach, jako pracę, o której mowa w dziale XIV, poz. 16 w wykazie A, stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia.

Reasumując, Sąd Okręgowy stwierdził, że – wskutek zaliczenia wnioskodawcy do stażu pracy w szczególnych warunkach okresów zatrudnienia od dnia 2 sierpnia 1968 roku do dnia 17 sierpnia 1974 roku w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. oraz od dnia 22 sierpnia 1974 roku do dnia 31 maja 1985 roku w Spółdzielni (...) Oddział w S. – wnioskodawca spełnia warunek legitymowania się co najmniej 15-letnim stażem pracy w szczególnych warunkach.

Odnośnie daty początkowej, od której przyznano prawo do emerytury Sąd I instancji wyjaśnił, iż w dacie wydania zaskarżonej decyzji ZUS (8 marca 2011 roku) przepis art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach

i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych uzależniał przyznanie prawa do emerytury również od rozwiązania stosunku pracy. Wnioskodawca stosunek pracy rozwiązał w dniu 31 grudnia 2010 roku, stąd prawo do emerytury należało przyznać od dnia 1 stycznia 2011 roku. Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy jak w sentencji wyroku orzekł na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. zaskarżył powyższy wyrok w całości, zarzucając mu naruszenie:

1. przepisów prawa materialnego, tj. art. 184 w zw. z art. 32 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych w związku z § 4 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze poprzez przyjęcie przez Sąd, że wnioskodawca udowodnił co najmniej 15-letni okres zatrudnienia w warunkach szczególnych, uprawniający do przyznania prawa do emerytury,

2. przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 i 2 i art. 328 § 2 k.p.c. poprzez przekroczenie granic swobodnej oceny dowodów przeprowadzonych w sprawie dokonanej wybiórczo, wbrew zasadom logiki i doświadczenia życiowego, polegającej na zupełnym pominięciu dla oceny charakteru zatrudnienia wnioskodawcy w okresie od dnia 2 sierpnia 1968 roku do dnia 17 sierpnia 1974 roku w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. oraz od dnia 22 sierpnia 1974 roku do dnia 31 maja 1985 roku w Spółdzielni (...) Oddział w S. faktu, iż wnioskodawca zajmował stanowisko mechanika samochodowego i wykonywał szereg czynności poza kanałem remontowym związanych z charakterem swojego zatrudnienia i w konsekwencji błędnym przyjęciu, zarówno na etapie subsumpcji jak i wyrokowania, że wnioskodawca w całym spornym okresie swojego zatrudnienia w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. oraz w Spółdzielni (...) Oddział w S. pracował stale i w pełnym wymiarze godzin w warunkach szczególnych na stanowisku mechanika samochodowego w kanale remontowym, tj. wykonywał pracę w jakiej mowa w dziale XIV, poz. 16 wykazu A, stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia – prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący organ rentowy domagał się zmiany zaskarżonego wyroku i oddalenia odwołania, ewentualnie uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania.

Pełnomocnik A. N. ustanowiony z urzędu zaskarżył postanowienie zawarte w pkt 2 wyroku, dodane postanowieniem z dnia 3 listopada 2014 roku. Zarzucił mu naruszenie § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2002 roku, Nr 163, poz. 1348 ze zm.) poprzez jego niezastosowanie, w sytuacji gdy pełnomocnik został ustanowiony wnioskodawcy z urzędu na etapie postępowania kasacyjnego i sporządził on oraz wniósł skargę kasacyjną.

Wskazując na powyższe pełnomocnik domagał się zmiany zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. na jego rzecz kwoty 147,60 złotych tytułem nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu, w tym kwoty 27,60 złotych tytułem podatku VAT liczonego według stawki 23 % oraz zasądzenia na jego rzecz kosztów procesu, w tym opłaty uiszczony od przedmiotowego zażalenia.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja nie jest zasadna.

Rozpoznając niniejszą sprawę, Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych oraz właściwie zastosował przepisy prawa materialnego, tj. przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2009 roku, Nr 153, poz. 1227 ze zm.) oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 roku w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (Dz. U. z 1983 roku, Nr 8, poz. 43 ze zm.). Sąd Apelacyjny w całości podziela i przyjmuje za własne ustalenia faktyczne oraz wykładnię przepisów prawnych, mających zastosowanie w niniejszej sprawie.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd I instancji doszedł do prawidłowego wniosku, że zgromadzony w sprawie materiał dowodowy pozwala na dokonanie ustalenia, iż A. N. w spornych okresach zatrudnienia od dnia 2 sierpnia 1968 roku do dnia 17 sierpnia 1974 roku w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. oraz od dnia 22 sierpnia 1974 roku do dnia 31 maja 1985 roku w Spółdzielni (...) Oddział w S. wykonywał pracę w warunkach szczególnych w myśl przepisów w/w rozporządzenia.

Jak wynika z akt osobowych wnioskodawcy z Państwowego Przedsiębiorstwa (...) w O. Oddział w S. wnioskodawca został zatrudniony na podstawie umowy o pracę na czas nieokreślony od dnia 2 sierpnia 1968 roku na stanowisku montera podwoziowego (akta osobowe – k. 356 akt sprawy). W umowie określono czas trwania wstępnego stażu pracy na 1 rok. Podkreślenia wymaga, iż w podaniu, które wnioskodawca złożył w zakładzie pracy w dniu 30 kwietnia 1973 roku, a zatem tuż po zakończeniu odbywania służby wojskowej zwrócił się z prośbą o umożliwienie kontynuowania pracy na stanowisku montera podwoziowego. W szeregu innych dokumentach znajdujących się w aktach osobowych stanowisko pracy wnioskodawcy było określane mianem mechanika pojazdów samochodowych, mechanika napraw pojazdów samochodowych lub montera samochodowego.

W odniesieniu do powyższego okresu zatrudnienia zakład pracy wydał wnioskodawcy dwa świadectwa pracy w warunkach szczególnych z dnia 2 marca 2011 roku, w których potwierdził, iż w okresach od dnia 2 sierpnia 1968 roku do dnia 23 kwietnia 1970 roku oraz od dnia 2 maja 1973 roku do dnia 17 sierpnia 1974 roku pracował on w szczególnych warunkach – wykonywał pracę mechanika pojazdów samochodowych w kanałach remontowych, tj. pracę określoną w wykazie A, dziale XIV, poz. 16, pkt 2 załącznika nr 1 do zarządzenia nr 64 Ministra Komunikacji z dnia 29 czerwca 1983 roku w sprawie prac w szczególnych warunkach w zakładach pracy resortu komunikacji, których wykonywanie uprawnia do niższego wieku emerytalnego oraz do wzrostu emerytury lub renty inwalidzkiej.

Zdaniem Sądu II instancji treść dowodów z dokumentów z akt osobowych, zwłaszcza zaś treść umowy o pracę oraz podania wnioskodawcy złożonego w związku z zakończeniem odbywania służby wojskowej z których wynika, iż wnioskodawca zajmował stanowisko montera podwoziowego, a zatem wykonywał pracę w kanale remontowym, jak również świadectw wykonywania prac w szczególnych warunkach potwierdza wiarygodność zeznań świadków oraz zeznań wnioskodawcy przesłuchanego w charakterze strony.

Jak wynikało z zeznań świadków S. C. (k. 387), R. O. (1) (k. 387) oraz T. S. (k. 387 v.) wnioskodawca wykonywał pracę mechanika podwoziowego. Świadkowie podali, iż wnioskodawca pracował w kanale remontowym, gdzie wykonywał takie czynności jak wymiana resorów, skrzyń biegów, hamulców. Wszyscy świadkowie zgodnie przy tym stwierdzili, iż wnioskodawca nie był jedynym mechanikiem zatrudnionym w zakładzie pracy. Wyjaśnili, że wśród mechaników była specjalizacja, jedni pracowali w kanale remontowym, inni zaś, tzw. mechanicy niekanałowi (np. mechanicy zespołowania) – poza kanałem, przy czym zgodnie z relacją świadków – wnioskodawca należał do mechaników pracujących wewnątrz kanału remontowego. Świadkowie S. C. oraz R. O. (2) wskazali także, że poza kanałem remontowym pracowali mechanicy, którzy mieli większe doświadczenie. Okoliczności te znajdują potwierdzenie w treści zeznań wnioskodawcy przesłuchanego w charakterze strony w toku postępowania przed Sądem Apelacyjnym (k. 441-442 v.).

Sąd Apelacyjny dostrzega akcentowaną przez skarżący organ rentowy okoliczność, iż – co wynika z protokołu kwalifikacyjnego z dnia 2 maja 1973 roku – wnioskodawca przeszedł egzamin z zakresu montowania instalacji hamulcowej. Wbrew twierdzeniu apelacji okoliczność ta nie stoi na przeszkodzie uznaniu, iż wnioskodawca nie wykonywał pracy mechanika samochodowego w kanale remontowym. Jak zeznał bowiem świadek S. C. (k. 387), jak również wnioskodawca (k. 442) montowanie instalacji hamulcowej wykonuje się wewnątrz kanału remontowego.

Odnosząc się zaś do podniesionej w apelacji okoliczności jakoby świadkowie określili, że praca poza kanałem remontowym zajmowała wnioskodawcy od 5 do 10 % czasu pracy, stwierdzić należy, iż świadkowie nie potrafili określić, ile czasu mogły zajmować wnioskodawcy prace wykonywane poza kanałem remontowym. Jak wynika zwłaszcza z zeznań świadka S. C. zdarzało się, że wnioskodawca wykonywał prace naprawcze poza kanałem,

przykładowo wymieniał uszczelki, jednakże – jak opisał świadek – były to zdarzenia incydentalne. Podobnie odnośnie zakresu prac wykonywanych przez wnioskodawcę poza kanałem remontowym wypowiedział się świadek T. S..

Zaznaczyć przy tym należy – co ma znaczenie dla dokonania oceny charakteru pracy wnioskodawcy również w drugim spornym okresie zatrudnienia w Spółdzielni (...) Oddział w S., iż okoliczność, że mechanik w czasie obowiązujących go 8 godzin pracy, wychodzi z kanału na przerwę po konieczności do naprawy narzędzie lub w celu zdemontowania części naprawianego pojazdu poza kanałem po to, aby tę część ponownie zamontować w pojeździe w kanale, nie jest niezgodna z normą przepisu § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia. Celem ustawodawcy było bowiem przyznanie szczególnych przywilejów pracownikom, których główne i jedyne zadanie koncentrowało się na wykonywaniu prac o znacznej szkodliwości dla zdrowia oraz o znacznym stopniu uciążliwości (wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 27 listopada 2012 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 2001/12, lex numer 1239924, por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 6 sierpnia 2013 roku w sprawie o sygn. akt III AUa 1757/12, lex numer 1363266).

W dalszej kolejności należało stwierdzić, iż świadectwo pracy wykonywanej w warunkach szczególnych jest dokumentem prywatnym (art. 245 k.p.c.). Dowód z dokumentu prywatnego jest samodzielnym środkiem dowodowym, którego moc Sąd ocenia według zasad określonych w art. 233 § 1 k.p.c. (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2004 roku w sprawie o sygn. akt IV CK 474/03, OSNC 2005/6/113, lex numer 134436). Tym samym istnienie bądź też nie w/w świadectwa w odniesieniu do spornego okresu zatrudnienia nie uniemożliwia przeprowadzenia postępowania dowodowego na okoliczność ustalenia, czy świadczona praca odpowiada pracom wykonywanym w warunkach szczególnych w myśl przepisów w/w rozporządzenia i ustalenia (po dokonaniu oceny zgromadzonego w ten sposób materiału dowodowego) czy okres pracy podlega zaliczeniu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach. Zgodzić się należy przy tym ze skarżącym organem rentowym, iż świadectwo wykonywania pracy w szczególnych warunkach tworzy domniemanie, że okres pracy w nim wskazany podlega uwzględnieniu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach.

W dalszej kolejności należało odnieść się do okoliczności, iż biegły sądowy z zakresu (...) w swojej opinii (k. 124-148) negatywnie wypowiedział się w kwestii możliwości uznania pracy wnioskodawcy w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. za pracę w szczególnych warunkach. Zdaniem Sądu II instancji, to Sąd powinien ocenić na podstawie tych samych dowodów co biegły, czy praca A. N. była wykonywana w warunkach szczególnych. Do analizy dokumentów znajdujących się w aktach osobowych, czy zeznań świadków nie jest potrzebna wiedza specjalna. Taki pogląd wyraził również Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 30 marca 2000 roku w sprawie o sygn. akt II UKN 446/99 (OSNP 2001/18/562, lex numer 48778), z którego wynika, iż ustalenie wykonywania pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze, stale i w pełnym wymiarze czasu pracy obowiązującym na danym stanowisku pracy, stosownie do § 2 ust. 1 w/w rozporządzenia, nie wymaga wiadomości specjalnych uzasadniających przeprowadzenie dowodu z opinii biegłego. Z powyższych względów Sąd II instancji uważa, że dowód ten nie może mieć decydującego wpływu na rozstrzygnięcie sprawy. Postanowieniem z dnia 2 września 2014 roku, wydanym na rozprawie, po zamknięciu której Sąd I instancji wydał w sprawie wyrok, Sąd ten pominął dowód z uzupełniającej opinii biegłego D., uzasadniony dostatecznym wyjaśnieniem okoliczności sprawy. Obecny na rozprawie pełnomocnik organu rentowego nie zgłosił zastrzeżeń w trybie art. 162 k.p.c.

Uznając, że nie zachodziła potrzeba dalszego prowadzenia postępowania dowodowego, Sąd II instancji na podstawie art. 217 § 3 k.p.c. oddalił wniosek dowodowy w przedmiocie uzupełniania opinii biegłego z zakresu bhp.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy doszedł do prawidłowego wniosku, iż zgromadzony w sprawie materiał dowodowy – w postaci dokumentów z akt osobowych wnioskodawcy, zeznań świadków oraz wnioskodawcy – jest wystarczające do tego, aby ustalić, iż wnioskodawca w okresie zatrudnienia w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S. pracował w szczególnych warunkach, wykonując pracę, o jakiej mowa w dziale XIV, poz. 16 wykazu A, stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia - prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych.

W konsekwencji powyższego ustalenia, Sąd Okręgowy – mając na względzie treść uchwały składu 7 sędziów z dnia 16 października 2013 roku w sprawie II UZP 6/13 oraz przepisy ustawy z dnia 21 listopada 1967 roku o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej oraz rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 roku w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin prawidłowo uznał, że zaliczeniu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach podlega również okres odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej – od dnia 24 kwietnia 1970 roku do dnia 12 kwietnia 1973 roku.

Sąd II instancji podziela również dokonaną przez Sąd Okręgowy ocenę charakteru pracy wnioskodawcy w Spółdzielni (...) Oddział w S..

Jak wynika z dokumentów znajdujących się w aktach osobowych A. N. (k. 358) dotyczących zatrudnienia w w/w zakładzie pracy od dnia 22 sierpnia 1974 roku został on zatrudniony w charakterze pracownika fizycznego na stanowisko mechanika napraw pojazdów samochodowych na siedmiodniowy okres próbny. Umowa zawierała zapis, że jeżeli w okresie próbnym nie zostanie ona rozwiązana, to uważa się ją za zawartą na czas nieokreślony. W szeregu dokumentów znajdujących się w aktach osobowych wnioskodawcy stanowisko jego pracy określane jest jako mechanik samochodowy. Sąd II instancji dostrzega akcentowaną w apelacji okoliczność, iż w aktach osobowych znajduje się dokument, z którego wynika, że z dniem 23 stycznia 1978 roku wnioskodawca zostaje przeniesiony ze stanowiska mechanika samochodowego na stanowisko mechanika osprzętu paliwowego (k. 7 akt osobowych). Z dniem 1 marca 1981 roku ponownie powierzono mu obowiązki mechanika samochodowego (k. 14 akt osobowych). Z kolei z dniem 1 lutego 1981 roku wnioskodawca otrzymał aneks do zakresu czynności, na podstawie którego nałożono na niego wykonywanie dodatkowych obowiązków związanych z prawidłową regeneracją i naprawą pomp wtryskowych, wtryskiwaczy oraz gaźników (k. 12 akt osobowych). Od dnia 1 lutego 1981 roku przyznano wnioskodawcy dodatek za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia za pracę przy przeprowadzaniu prób i naprawie pomp wtryskowych i wtryskiwaczy paliwa silników spalinowych (k. 13 akt osobowych). Wnioskodawca był zatrudniony w Spółdzielni (...) Oddział w S. do dnia 31 maja 1985 roku.

Zakład pracy wydał wnioskodawcy świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach, w którym potwierdził, że wnioskodawca w okresie od dnia 22 sierpnia 1974 roku do dnia 31 maja 1985 roku stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych, tj. pracę o której mowa w dziale XIV, poz. 16 wykazu A stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia (k. 14 akt ZUS dot. emerytury).

Jak wynika natomiast z zeznań świadka J. P. (k. 387) wnioskodawca wykonywał pracę mechanika samochodowego w kanale remontowym, zajmował się np. wymontowywaniem resorów. Świadek opisał, że wnioskodawca nie wykonywał prac poza kanałem remontowym, poza kanałem pracowali inni pracownicy. Podkreślenia wymaga, iż świadek R. O. (2) (k. 387), który od 1988 roku zajmował stanowisko dyrektora, później zaś prezesa Spółdzielni (...) Oddział w S. po dokonaniu analizy akt osobowych wnioskodawcy oraz uwzględniając znajomość specyfiki pracy mechaników samochodowych pracujących w tymże zakładzie pracy, wydał wnioskodawcy świadectwo wykonywania prac w szczególnych warunkach w odniesieniu do spornego okresu pracy (1974-1985). Także wnioskodawca przesłuchany w charakterze strony w postępowaniu przed Sądem II instancji (k. 441 v.-442 v.) wskazał, że pracował jako mechanik samochodowy w kanałach. Zgodnie z jego twierdzeniami zajmował się m.in. wymontowywaniem skrzyń biegów, resorów, przedniego zawieszenia, układów paliwowych i hamulcowych. Wnioskodawca podniósł, iż pomimo tego, że do jego zakresu czynności należała naprawa i regeneracja pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników, czynności tych nie wykonywał z uwagi na stan zdrowia. Wyjaśnił również, że instalacje pomp wtryskowych wykonuje się w kanale remontowym. Opisał także, że w zakładzie pracy istniała specjalizacja, jedni pracownicy wykonywali pracę w kanale remontowym (w tym wnioskodawca), inni zaś poza kanałem.

Zdaniem Sądu II instancji Sąd Okręgowy prawidłowo ocenił, że zeznania zarówno świadków, jak też wnioskodawcy – w zakresie w jakim wskazywali oni, że wnioskodawca wykonywał pracę mechanika samochodowego w kanale remontowym są wiarygodne.

W ocenie Sądu II instancji – w świetle treści dokumentów znajdujących się w aktach osobowych (aneksu do zakresu czynności z dnia 1 lutego 1981 roku oraz dokumentu z dnia 20 maja 1981 roku dotyczącego przyznania dodatku za pracę w warunkach szkodliwych dla zdrowia – k. 12 i 13 akt osobowych) nie sposób jest jednak uznać, że wnioskodawca nie wykonywał prac związanych z naprawą i regeneracją pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników, pomimo tego, iż w swoich zeznaniach zaprzeczył, aby takie prace wykonywał. Okoliczność wykonywania tego rodzaju prac w ramach dobowego wymiaru czasu pracy nie stoi na przeszkodzie zaliczeniu okresu zatrudnienia do stażu pracy wykonywanej w warunkach szczególnych. Prace przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych również uznawane są za prace wykonywane w warunkach szczególnych (dział XIV, poz. 14 wykazu A, stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia). Możliwe jest bowiem uznanie, że wnioskodawca pracował w warunkach szczególnych, jeśli wykonywał prace wymienione pod różnymi pozycjach w/w rozporządzenia pod warunkiem, że stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywane były wyłącznie prace wymienione w w/w rozporządzeniu.

Zdaniem Sądu Apelacyjnego uznać należało, iż pomimo istnienia w aktach osobowych angażu, z którego wynika przeniesienie wnioskodawcy od dnia 23 stycznia 1978 roku na stanowisko mechanika osprzętu paliwowego, charakter pracy wnioskodawca nie uległ zmianie i nadal pracował on jako mechanik samochodowy, co wynika z zeznań świadków oraz wnioskodawcy. Znamienne znaczenie w powyższym zakresie ma również treść świadectwa wykonywania pracy w szczególnych warunkach, z którego wynika, iż pracodawca potwierdził, że wnioskodawca w całym okresie zatrudnienia w Spółdzielni (...) Oddział w S., tj. od dnia 22 sierpnia 1974 roku do dnia 31 maja 1985 roku pracował w takich warunkach.

Reasumując, stwierdzić należało, że cały sporny okres zatrudnienia wnioskodawcy w w/w zakładzie pracy podlega uwzględnieniu do stażu pracy wykonywanej w szczególnych warunkach, przy czym do dnia 31 stycznia 1981 roku jako praca, o której mowa w dziale XIV, poz. 16 wykazu A, stanowiącego załącznik do w/w rozporządzenia - prace wykonywane w kanałach remontowych przy naprawie pojazdów mechanicznych lub szynowych, zaś od dnia 1 lutego 1981 roku jako praca, o której mowa zarówno w dziale XIV, poz. 16 wykazu A oraz w dziale XIV, poz. 14 wykazu A - prace przy naprawie pomp wtryskowych, wtryskiwaczy i gaźników do silników spalinowych.

Tym samym dokonana przez Sąd I instancji ocena materiału dowodowego, dotyczącego zarówno okresu pracy w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S., jak też w Spółdzielni (...) Oddział w S. nie narusza art. 233 k.p.c.

W konsekwencji zaś dokonania prawidłowych ustaleń, iż wnioskodawca legitymuje się 15-letnim okresem pracy w szczególnych warunkach, Sąd I instancji stosując przepisy prawa materialnego, tj. przepisy art. 32 i art. 184 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz w/w rozporządzenia, zasadnie stwierdził, że wnioskodawca spełnia wszystkie warunki do przyznania prawa do emerytury.

Nie zasługuje również na podzielenie zarzut apelacyjny naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. Naruszenie przepisu określającego wymagania, jakim winno odpowiadać uzasadnienie wyroku sądu (art. 328 § 2 k.p.c.), może być ocenione jako mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy w sytuacjach tylko wyjątkowych, do których zaliczyć można takie, w których braki w zakresie poczynionych ustaleń faktycznych i oceny prawnej są tak znaczne, że sfera motywacyjna orzeczenia pozostaje nieujawniona bądź ujawniona w sposób uniemożliwiający poddanie jej ocenie instancyjnej (wyrok Sądu Apelacyjnego w Łodzi z dnia 24 stycznia 2013 roku w sprawie o sygn. akt I ACa 1075/12, lex numer 1267341). Taka sytuacja nie miała miejsca w przedmiotowej sprawie. Z treści uzasadnienia Sądu Okręgowego jasno wynika, że Sąd ten po dokonaniu oceny zgromadzonych dowodów ustalił, iż w spornych okresach zatrudnienia zarówno w Państwowym Przedsiębiorstwie (...) w O. Oddział w S., jak też w Spółdzielni (...) Oddział w S. wnioskodawca stale i w pełnym wymiarze czasu pracy wykonywał pracę mechanika samochodowego w kanale remontowym.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. orzekł jak w pkt I sentencji wyroku.

Zażalenie wniesione przez pełnomocnika wnioskodawcy, ustanowionego z urzędu do postępowania kasacyjnego było uzasadnione. Wynagrodzenie pełnomocnika wnioskodawcy winno zostać ustalone w oparciu o przepis § 13 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu i wynosić 147,60 złotych, w tym 27,60 złotych tytułem podatku VAT liczonego według stawki 23 %. Stąd jak w pkt II sentencji wyroku orzeczono na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w zw. z § 13 ust. 4 pkt 2 w/w rozporządzenia.

O kosztach procesu w postępowaniu zażaleniowym orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c., zasądzając na rzecz pełnomocnika kwotę 30 złotych tytułem opłaty od zażalenia (pkt III sentencji wyroku).

A.K.